

HISTORIA ECCLESIAE

Orosz Otília Valéria*

Nagyvárad

A Szilágycsehi Református Dalárda története

A Királyhágómelléki Református Egyházkerületben nagyon sok helyen működött férfikar. Ezek nemcsak az egyházi és világi ünnepeken léptek fel rendszeresen színvonalas kórusművekkel, hanem temetéseken is szolgáltak. A szilágycsehi férfidalárda történetét azokból a tárgyi emlékekből sikerült összeállítanom, amelyek az egyházközség tulajdonában vannak. A dalárda jegyzőkönyve 1957-től tudósít az énekkar életével kapcsolatos eseményekről.¹ Minden valószínűség szerint léteztek korábbi jegyzőkönyvek is, amelyeket a dalárda megalakulásától kezdve vezettek, de ezek már nincsenek az egyházközség tulajdonában. Évente általában egy közgyűlési jegyzőkönyv készült, s néhány év kivételével jegyezték ezeket 2014-ig. Az 1957-ben készült jegyzőkönyv visszatekint az akkor már több mint 50 éve működő énekkar múltjára, s ebből tudjuk meg, hogy első karnagya Lakatos Mihály volt, őt pedig Barkász Dániel követte 1924-től.²

A tárgyi emlékek sorában több fénykép is található. Ezek két énekkar létezését tanúsítják. A fontosabb szerepet a férfikar töltötte be. A vegyes kar időszakosan működött: a nagyobb ünnepek alkalmával lépett fel. A legkorábbi fennmaradt fénykép 1926-ban készült. Ezen a vegyes kart láthatjuk; a nők – egy kivételével – népviseletet öltöttek magukra.

Barkász Dániel idejében 30–40 taggal működött a férfikar. Több versenyen is részt vettek, többek között 1931-ben Szilágysomlyón és 1933-ban Zilahon, ahol az egyházmegyei énekkarok versenyén első díjat nyertek. Barkász Dániel 1935-ben bekövetkezett halála után Papp József vette át az énekkart, majd 1939–1948 között Bódis István volt a karnagy.³

Szilágycsehben működött egy iparosdalárda is. Ez a férfikar első díjat nyert az 1932-ben Kolozsváron megrendezett országos dalosversenyen. Voltak olyan tagjai, akik mindkét férfikarban énekeltek.

* Orosz Otília Valéria (Érmihályfalva, 1964), a Székelyhídi Petőfi Sándor Elméleti Líceum zenetanára, a Nagyvárad-Újvárosi Református Egyházközség kántora, III. éves doktorandusz hallgató a Temesvári Egyetem Zene és Színművészet Fakultásán, muzikológia szakon.

¹A Szilágycsehi Református Egyházközség Dalárdájának jegyzőkönyve, 1957. márc. 16., p. 1. A továbbiakban: Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv.

² Uo.

³ Kürti László: A Szilágycsehi Református Egyházközség énekkarainak története. In: Orosz Otília Valéria (szerk.): *Református zenei kalendárium*. Királyhágómelléki Református Egyházkerület, Nagyvárad 2015, 89–92.

Szintén fontos tárgyi emlék az a kóruszászló, amely 1947-ben készült. A zászló anyaga világoskék szatén, és mindkét oldalán hímzett. Egyik oldalán „A munka nemesít, a dal lelkesít” felirat olvasható az 1947-es évszámmal. A jellegzetes szilágycsági motívumokkal kivarrt lobogó közepére lírát hímeztek babérággal. A másik oldalán pedig ez olvasható: „Református Dalárda, Szilágycseh.” Közepét az úrvacsora szimbólumai, a kehely, a búzakalász és leveles szőlőfürt díszíti. Igen jelentős a fekete színű és fából készült zászlórúd, amelyen mintegy 30 darab ezüst és arany zászlószeg sorakozik az egykori adományozók nevével. A rúd mentén üresen maradt és szegelés nyomát mutató felületek még több zászlószeg valamikori létezésére utalnak. A zászlórúd csúcsa rézborítású, amelyre több zászlószalagot kötöttek a különféle találkozók, események alkalmával.

2019. október 28-án Kürti László kántor a következő feliratoat azonosította a zászlószalagokon: „Énekelj, magyar ifjúság! A koszorúslányok”; „Ha Isten velünk, senki ellenünk. Hunyadi Andrásné E. M. gondnoknő”; „Ha velem beszélsz, embertársam vagy. Ha velem énekelsz, a testvérem vagy. Bódis István karnagy, 1940–1950”.

Bódis István karnagy kántor-tanító volt Szilágycsehben. Szigorúsága miatt a következő mondás maradt fenn a településen: „Mikor Bódis magyaráz, engemet a hideg ráz.”⁴

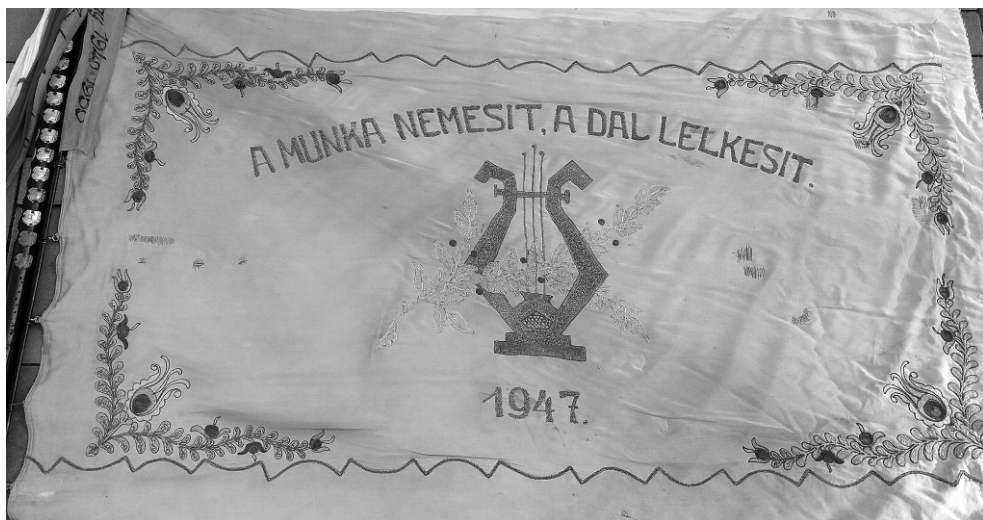

A szilágycségi vegyes kar 1926-ban, középen Barkász Dániel karnagy

⁴ A mondást Kürti László kántor visszaemlékezése alapján jegyeztem le 2019. okt. 28-án.

Az egyházközség tulajdonában több zászló is volt. Erről a már említett jegyzőkönyv is tudósít, amely az első oldalon számol be arról, hogy a világháborúban elveszett zászló helyébe Kolozsváron készítették díszlobogót Héjja Géza iparművésznél.⁵ Ez a fent leírt lobogó mindmáig megvan. Elkészítésére igen sokan adományoztak. A kórustagokon kívül „a dalt kedvelő nemes szívű hívek” fejenként 50 ezer lejel járultak hozzá a zászló költségeihez.⁶ A dalkör koszorúslányai ugyancsak 50 ezer lejel támogatták a zászló elkészítését.⁷

A régi zászló idővel megkopott, elszakadozott, ezért 1982-ben újra elkészítették ugyanolyan anyagból, mintával és felirattal. A jelenlegi zászló egy régi zászlórúdra került fel, amely szintén fekete színű, ezüstszegekkel van kiverve, a csúcsát pedig rézből készült líra díszíti. Valószínű, hogy ez a második zászlórúd valamikor egy gyászlobogóhoz tartozhatott, amelyből több is volt az egyházközség tulajdonában. A dalárda, valamint a vegyes kar képein ugyanaz a zászló látható, ezért nem valószínű, hogy két különböző dalárdazászló létezett.

Az 1947-ben készült zászló jobb oldala

⁵ Ld. Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1957. márc. 16., p. 1.

⁶ Az adományozók a következők voltak: Cs. Bálint György, Bálint Elek, Imre Sándor, Bálint Ferenc, Gergely Sándor, Halász József, Mészáros György, Csatári János, László Imre, Mészáros Imre, Varga József, Hentes Ferenc, Lőrinc Sándor, Moni András, Pályi Kiss József, Pályi Kiss István, Varga János, Balla András, Gyalai János, Gyalai Samu, Suba Sándor, Moni József, Lakatos András, Suba Ferenc, Szőke N. Ferenc, Bálint Károly, Moni Sándor, Suba István, Kis István, Varga Sándor, Lakatos József, Blága Mísa, Kovács József, Szepsi János, Szepsi Árpád, Mészáros István. Uo. p. 2–3.

⁷ A Szilágycsehi Református Dalkör koszorúslányainak névsora: Moni Rózsika és Juci, Tímár Mária, Balog Margit, Bécsi Margit, Imre Rózsika, Moni Erzsébet, Imre Ilona, Varga Erzsébet, Gyalai Sára, Mészáros Ilona, Simon Erzsébet, Kádár Róza, Péli Irén, Kőmör Ilona. Szász Magda, Rusz Ilona, Sánta Juliánna, Angi Juliánna, Ilyés Ágnes Juliánna, Gyalai Katalin Erzsébet, Szepsi Erzsébet, Kiss Erzsébet, Varga Katalin, Szőke Mária, Nagy Zsuzsánna, Pataki Jolán, Halász Erzsébet. Uo. p. 4–5.

Amint már említettük, a már több mint 50 éve működő énekkar 1957. március 16-án tartotta alakuló közgyűlését,⁸ amelyen az énekkar alapszabályzatát is lefektették. Ennek értelmében az énekkar neve: Szilágycsehi Református Egyházi Énekkar. Tagjai tizennyolc évet betöltött református egyháztagok, „kik a közfegyelemnek magukat önként alávetik”.⁹ Vezetősége a következő tagokból állt: elnök, két alelnök, karnagy, jegyző, pénztáros, két ellenőr, egy héttagú választmány, négy zászlótartó és levéltáros. A megbízatások két évre szóltak.

A tagok jogai a következők voltak: részt vehettek az önképzési alkalmakon, az énekkari próbákon, az ünnepélyes fellépéseken. Továbbá igényt tarthattak arra, hogy halálozás esetén az énekkar díjtalanul száll ki az énekkari tag törvényes hitvestársa, gyermekei és szülei temetésére, illetve apósa és anyósa temetésére a megszabott kiszállási díj feléért.

A tagok kötelességei a következők voltak: a próbákon és a fellépéseken pontosan és józan állapotban megjelenni; a távollét csak betegség vagy elutazás esetén igazolt; háromszori igazolatlan távollét a tagság megszűnését és a jogok elvesztését vonja maga után, és minden esetet a választmány bírál el; indokolt esetben pedig a közgyűléshez lehet folyamodni a sérelmek jogorvoslatáért. A tagoknak minden külön megbízatást el kellett vállalniuk. Temetések alkalmával, amennyiben a nem jogosultak kérik fel az énekkart szolgálatra, 150 lejt és tíz

Az 1947-ben készült dalárdazászló bal oldala

⁸ Az alakuló közgyűlésen megválasztott vezetőség tagjai voltak: díszelnök: Bíró János esperes, elnök: Moni András, alelnökök: Varga József és ifj. Szigeti István, karnagy: Köntzey Ádám, jegyző: Lakatos József, pénztáros: Szigeti István, ellenőrök: Suba Sándor és Szepesi Sándor, választmányi tagok: Szőke András, Csatári János, Mészáros István, Lőrinc Sándor, Antal József, Szabó János, Szőke Sándor. Kottatáros: Pályi Kiss István, zászlóvivők: Halász Sándor, Bálint János, Szőke Elek, Pesti József, Moni Sándor, Kiss Sándor Ferenc. Szilágycsehi Ref. EkhLvt. Dalárda jkv., 1957. márc. 16., p. 7.

⁹ Uo. p. 8.

liter bort kötelesek fizetni. A kiszállási díjból 25 lej illeti a karnagyot. Ha az énekkarnak temetésre kell kiszállnia, a tagok összehívását valamelyik dalos végezte el, akinek szintén 25 lej járt a felvett 150 lejből. Tekintettel arra, hogy az énekkar közel 50 tagot számlált, ennek összehívása nem kis áldozattal járt, mert alkalmanként az egész települést be kellett járni.

Az 1957. június 10-én tartott közgyűlésen a régi dalárdakép megrendeléséről határoztak a kórustagok, valamint az iroda számára.¹⁰

Az 1929-ben készült dalárdakép mellé a jobb alsó sarokba az iparosdalárda egyik régi képe is bekerült abba a rájárába, melyet Lakatos Ferencz asztalos készített el, és 1957. június 17-én átadott az énekkarnak (szöveg a képréma hátulján olvasható). Mindkét énekkart Barkász Dániel vezette.

A jegyzőkönyvből kitűnik, hogy az egyházi, valamint az iparos Szilvénia dalárda között voltak némi nézeteltérések, mivel az iparosdalárda az egyházi énekkar zászlóját is magával vitte a temetésekre. A régi tagok sérelmezték ezt, mindazáltal a békességes együttműködésre igyekeztek, „mert ez az egyház és az énekkar elsőrendű érdeke”.¹¹

A zászlórúd
ezüst és arany szegekkel

1958. augusztus 10-ére a dalárda a szokásos és évente megtartott flekkes délután megrendezéséről tárgyalt. Az alkalomra megvásárolt disznó és a 150 liter bor költségét az énekkar pénztára fedezte.¹²

1960-ban tisztújítás történt, és ugyanakkor szögezték le, hogy az énekkari próbákat hetente két alkalommal, hétfőn és csütörtökön tartják. Emellett azt is megerősítették, hogy az egymást követő háromszori igazolatlan hiányzás a tagság megszűnését vonja maga után. Szintén ebben az évben döntöttek egy olyan nájlönhuzat vásárlásáról, amely a díszzászló védelmét fogja biztosítani az időjárás viszontagságai ellen.¹³

1961. június 11-én a szokásos flekkes délutánt Hunyadi Sándor dalos kerthelyiségében tartották meg. Minden dalos egy szelet flekkent és egy liter bort kapott díjmentesen.¹⁴

1965-ben egy különbizottság felelt azért, hogy a hús szeletelésénél minden szelet 25 deka legyen nyersen. A flekken öt lejbe ke-

¹⁰ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1957. jún. 10., p. 10.

¹¹ Uo. p. 13.

¹² Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1958. júl. 27., p. 17.

¹³ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1960. jan. 10., p. 20.

¹⁴ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1961. jún. 11., p. 21.

rült a kívülállók számára. A vezetőség felszólította a tagokat, hogy pontosan és lelkiismeretesen jelenjenek meg a próbákon és a temetéseken.¹⁵

Bár a mai ember előtt furcsának tűnik, hogy ilyen körülmények között jártak el minden eseményt illetően, amely a közösség életéhez kapcsolódott, mégis el kell ismernünk, hogy volt idejük odafigyelni a részletekre. Vigyáztak a közös vagyona, legyen az pénz vagy tárgyi tulajdon, és ragaszkodtak a leírt szabályokhoz, illetve határozatokhoz a dolgok jó előmenetele érdekében. Ennek is köszönhető, hogy ez a dalárda fent tudott maradni évtizedeken keresztül, és töretlenül szolgálta a közösség érdekét még akkor is, ha az idők folyamán gondok merültek fel, vagy akadályok nehezítették felvállalt feladataik teljesítését.

Az 1968. november 10-én tartott gyűlésen Bíró János lelkész nehezményezte, hogy az utóbbi időben az énekkari tagok nagyon elhanyagolják a temetéseken

A szilágycsehi dalárda 1929-ben¹⁶

¹⁵ Szilágycsehi Ref. Éhklvt. Dalárda jkv., 1965. jún. 20., p. 24.

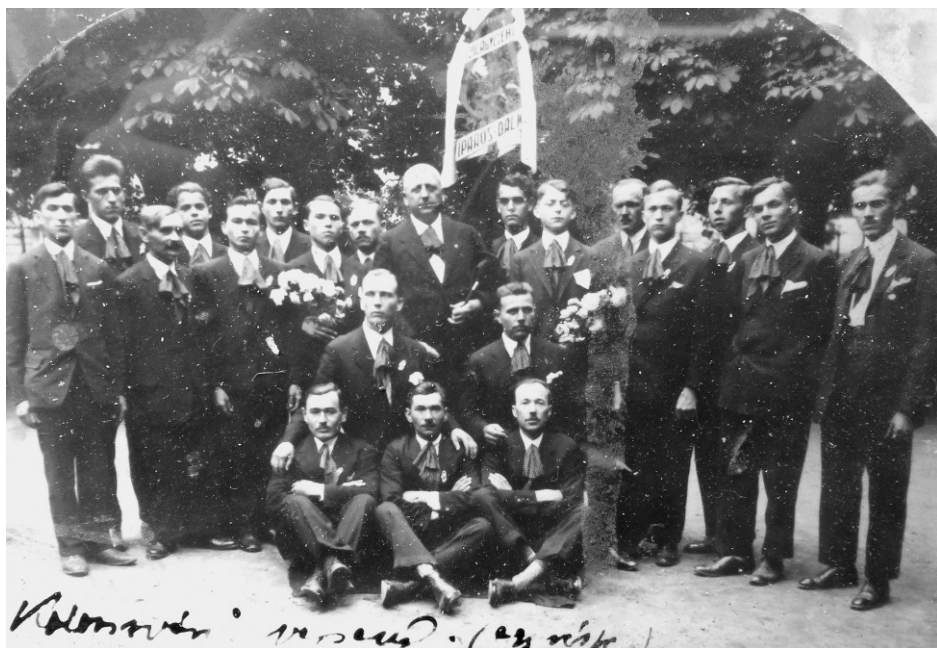
¹⁶ A tagok balról jobbra a hátsó sortól kezdve: 1. Vári István, 2. Rusz Mihály, 3. Szőke Nagy I., 4. Domokos Ferenc, 5. Lakatos András, 6. Csatári János, 7. Hunyadi Árpád, 8. Szabó Sándor, 9. László Sándor, 10. Komáromi György, 11. Ijés József, 12. Szabó László, 13. Moni Ferenc, 14. Varga Sándor, 15. [...] [...], 16. Szabó Géza, 17. Lőrincz Sándor, 18. [...] József, 19. Mészáros Sándor, 20. Ijés József, 21. Antal Sándor, 22. Kiss Mária, 23. Beksi Ilus, 24. Szőke Katalin, 25. Székely Juliánna, 26. Szőke Mária, 27. Gyalai Juliánna, 28. Szász Margit, 29. Szőke Ilona, 30. Pályi Kiss József, 31. Mészáros Katalin, 32. Halász Erzsébet, 33. Rákosi Juliánna, 34. Kuruczki Irma, 35. Lakatos Ilona, 36. Szabó Berta, 37. Orosz Mária, 38. Rákosi Ilona, 39. Mészáros Mária, 40. Móni Ilona, 41. Balla Irén, 42. László Ilona, 43. Papp József, 44. Antal Juliánna, 45. Balla Mária, 46. Móni [...], 47. Szőke Irén, 48. Szász Rebeka, 49. Lakatos Juliánna, 50. Balla Berta, 51. Sipos Ilona, 52. Móni Erzsébet, 53. Hunyadi Ferenc, 54. Rákosi Zsuzsanna, 55. Lőrincz András, 56. Péli József, 57. Lakatos Ferencz. A fénykép az egyházközség tulajdona.

való részvételt, és azt hangsúlyozta, hogy a dalárda egyházi és erkölcsi testület, amelyben bíznak, és temetések alkalmával kívánják az énekkar megjelenését.¹⁷ Felkérte a megjelenteket, hogy határozzanak: vállalják-e a hiánytalan megjelenést, vagy pedig végleg szüntessék meg az énekkar működését. A jelenlévők egyenként vállalták a pontos megjelenést, és ragaszkodtak az énekkar további működéséhez.¹⁸ 1968-ig Lakatos József jegyző vezette a gyűlések jegyzőkönyveit.

A következő gyűlést 1973-ban tartották Mészáros István elnökletével, valamint Szegedi Benjámint kántor jegyzőségével, és a szokásos, évente megrendezett flekkes délután, valamint a sütéshez szükséges új kályha beszerzéséről határoztak.¹⁹

1974-ben, Bíró János lelkipásztor nyugdíjba vonulása után Kanizsay László lelkipásztor lett az énekkar díszelnöke.²⁰

Az 1978-ban tartott közgyűlésen (ekkor Dénes Pál volt a kántor) a lelkészelnök azt kérte, hogy ne zárják ki azt a kórustagot, aki három alkalommal hiányzik, hiszen mindenki munkába jár. Kovács Sándor gondnok arra hívta fel a figyelmet, hogy a szolgálati jegyzőkönyvet tiszteletben kell tartani.²¹

A szilágycsehi iparosdalárda 1932-ben, amikor első díjat nyert a Romániai Magyar Dalosszövetség Kolozsváron megrendezett országos dalosversenyén, közepén Barkász Dániel karvezető

¹⁷ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1968. nov. 10., p. 26.

¹⁸ Uo. p. 26.

¹⁹ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1973. júl. 2., p. 28.

²⁰ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1974. jún. 16., p. 32.

²¹ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1978. jan. 27., p. 36.

1979-ben 100 lejről 200 lejre emelték a temetési szolgálatokért járó díjat, vidéki kiszállások esetében pedig 500 lejért és emellett az utazási költségük megtérítéséért vállalták a szolgálatot.²²

1982-ben tisztújítás történt, Lakatos József helyett Láposi Kiss Imrét,²³ majd 1984-ben Pályi Kiss Istvánt választották a dalárda elnökéül.²⁴ Minden egyes tisztújítás sok vitával, a tisztség iránti felelősség súlyának tudatában történt, és a megválasztott tisztségviselők a legnagyobb tisztelettel, a dalárda és egyház iránti elkötelezettséggel igyekeztek teljesíteni vállalásaikat. Betegség vagy munkahelyi lekötöttség esetén felmentésüket kérték, és ezt a testület csak valóban indokolt esetben fogadta el.

1985-től 1992-ig nem írtak jegyzőkönyvet. Ez a nagy kimaradás nem azt jelenti, hogy az énekkar megszűnt vagy stagnált volna. Az 1992. január 5-én tartott közgyűlést Molnár Kálmán lelkipásztor, Dénes Pál kántor, Pályi Kiss István dalárdaelnök, Kádár János pénztáros, Kovács Sándor főgondnok, Székely József gondnok írja alá. Molnár Kálmán lelkipásztort ekkor választják meg a dalárda tiszteletbeli elnökének. A jegyzőkönyvből azt is megtudhatjuk, hogy a dalárda temetési szolgálataiért járó díját 700 lejre emelték, amelyből 400 lej a dalárdát illette, 150 lej az énekkar összehívásáért járt, és 150 lej volt a kántor díja. Vidékre ezután 1400 lejért szállt ki a dalárda, és biztosítani kellett az utaztatásukat is. Emellett azt is határozatba foglalták, hogy egy dalárda tagjának vagy feleségének

A férfidalárda 1965-ben,
középen Bíró János lelkipásztor

²² Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1979. nov. 11., p. 38.

²³ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1982. jún. 27., p. 39.

²⁴ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1984. nov. 29., p. 40.

temetése esetében egy koszorút vásárolnak az énekkar pénzéből. Tisztújítások is történtek ezen a gyűlésen. Elnöknek Hunyadi András, alelnöknek Balla Károly, pénztárosnak Varga Károly dalosokat választották meg.²⁵

Az 1999. február 18-án tartott gyűlésen elhangzott, hogy a dalárda 1998-ban ötven temetésen vett részt, amelyből 36 fizetéses és 14 díjmentes volt. A fegyelmi kérdések között elhangzott, hogy ittás állapotban senki nem vehet részt a dalárda temetési szolgálataiban. Amennyiben ez 3-szor megismétlődik, az illetőt ki kell zárni a testületből. Elhangzott az is, hogy a dalárdatagok elég csekély számban jelennek meg a temetéseken és a kápolnában történő virrasztásokon.²⁶

1999 szeptemberétől Kürti László lett a kántor és egyben a dalárda vezetője. A vezetőség szerette volna fiatalítani az énekkart. A karvezető annak az aggodalomnak adott hangot, hogy nagyon nehéz megszólítani a fiatalságot.

A 2010. szeptember 7-én tartott közgyűlésen sem a gyülekezet lelkipásztorai, sem a gondnokai nem jelentek meg. Az elnökség elkeseredésében meg akarta szüntetni az énekkart, de ezt a javaslatot a közgyűlés azonnal visszautasította.²⁷

A 2011. december 16-án megtartott gyűlésen elhangzott, hogy a gyászoló családok mindaddig 10 liter bort, 1 liter pálinkát, két rúd szalámit és két kenyeret ajánlottak fel a dalárdatagok temetési szolgálataért. Ehelyett az a javaslat hangzott el, hogy ezután 100 lej fizessenek be a dalárda pénztárába, amelyből 10 lej a karvezető az énekek levezényléséért, 15 lej jár annak a dalárdatagnak, aki összehívja a dalárdát, 75 lej pedig a dalárda pénztárába kerül. Ezt az összegyűlt összeget évente kétszer kell kiosztani a dalárdatagoknak: júniusban és

A férfidalárda 1971-ben, középen az első sorban Bíró János lelkipásztor

²⁵ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1992. jan. 5., p. 42.

²⁶ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 1999. február 18., p. 50.

²⁷ Szilágycsehi Ref. EhkLvt. Dalárda jkv., 2010. szept. 7., p. 53.

decemberben, a temetéseken való részvétellel arányosan. Célul tűzték ki, hogy a január és február folyamán tartandó próbákon új énekeket tanulnak, és ki-mondták, hogy ezeken a próbákon minden dalárdatagnak részt kell vennie,²⁸ tudniillik azért, mert márciustól megkezdődnek a kerti munkák.

Az utolsó jegyzőkönyv dátuma: 2014. november 8. A gyűlés napirendi pontjai: pénzügyi beszámoló, az évi hagyományos flekkensütés megbeszélése, tiszt-újítások, fegyelmi kérdések.²⁹

A hagyományos flekkensütéskor voltak megbízott személyek, akik megvet-ték a disznót, feldolgozták a húst. A „dalárdajáró” végigjárta a tagokat, aláíratta velük a meghívót. A tagok a feleségükkel együtt vettek részt ezen az alkalmon. Régi szokás szerint pokrócokat terítettek le, vagy lócákat hoztak, és arra terítet-ték a pokrócokat. Nótáztak, beszélgettek, kellemesen töltötték el a délutánt. Esetenként a presbiterek is társultak hozzájuk, s ebben az esetben kifizették a flekken és az ital árát. Minden dalárdatagnak két szelet flekken, egy liter bor és egy pohár pálinka járt.

A kórus jegyzőkönyvei közel hatvanévi szolgálatról és dalárdatevékenységről tudósítanak, viszont ez ötven évvel korábbra nyúlik vissza. A több mint száz éven át működő férdfidalárda munkáját a kitartás, a szolgálatkészség, a dalárda jó hírének megőrzése és a hagyományörzés jellemzi. A zászlóhoz való hűség, a pénz-ügyek tisztességes vezetése, a vállalt tisztségek maradéktalan betöltése, a közös-ség ápolása, az egyházhoz való tartozás és ragaszkodás rangot és büszkeséget jelentett a mindenkori tagok számára.

Temetési szokások Szilágycsehbén

A következőkben a férfikar temetési szolgálatairól és az ezzel kapcsolatos szo-kásokról lesz szó. A következő oldalon közölt fénykép (A református férdfidalárda 1980-ban, középén Kanizsai László lelkipásztor) egyben kordokumentum is. 1980-ban Kanizsai László lelkipásztor szolgált Szilágycsehbén. A menetről készí-tett fényképen a két zászlóvivő megy elől: szemből a jobb oldali zászlós a dísz-lobogót, a bal oldali pedig a gyászlobogót viszi. Zsinóros díszruhát viselnek fő-veggel. Ezek a díszruhák mindmáig megvannak az egyházközség tulajdonában. Hátrébb, a lelkész mellett a kántor lépdel nyakkendősen, mögöttük pedig a férfi-kar. Mivel a temetések háztól történtek, a gyászmenet végighalad a városon.

A temetést megelőző két estén virrasztót tartottak a Szilágycsehbén. Ezekre ele-inte a dalárdát is meghívták, később már csak egy estére ment ki a dalárda, mivel egyetlen temetés alkalmával igen terhes volt háromszor is szolgálni. A virrasztók fontossága mindig is vitathatatlan volt, mivel a szilágycsehei ember tisztelte az őseit. A virrasztó mindig háznál történt. A ház első szobájában a hozzátartozók virrasz-tottak. A dalárda tagjai a másik szobába mentek. Szolgáltatuk egy 10–15 percet tartó

²⁸ Szilágycsehei Ref. EHK Lvt. Dalárda jkv., 2011. dec. 16., p. 59.

²⁹ Szilágycsehei Ref. EHK Lvt. Dalárda jkv., 2014. nov. 8., p. 65.

szöveges felvezetéssel kezdődött, amelyet a dalárda valamelyik tagja mondott el. Ezután dalárdaénekeket, majd gyülekezeti énekeket énekeltek. A gyülekezeti énekek után az úgynevezett „diktálós énekek” következtek. Ezek búcsúztató énekek voltak, amelyeket az alföldről hoztak a Szilágyságba. (Nyomukra eddig még nem sikerült rábukkannom). Céljuk egyértelműen a siratás volt. A „diktálás” úgy történt, hogy egy dalárdatag előre mondott egy sort, amelyet a jelenlévők elénekeltek. (Más gyülekezetekben ez a szokás az énekeskönyv hiányát kívánta pótolni. Ott tehát gyülekezeti énekeket „diktáltak”). Akárki nem diktálhatta az énekeket, ugyanis tisztességnek számított. Pályi Kis István, Pályi Kis Sándor, Varga István, Hunyadi Imre, Hunyadi András adták meg a hangot. A „diktálós ének” szövegét fejből mondták. A virrasztó zárásaként elbúcsúztatták a halottat, majd elköszöntek a családtagoktól. Ez a szokás mind a mai napig megvan. A keretszövegeket mindig olyan dalárdatagok mondták el, akiknek tehetségük is volt ehhez, jó szónokoknak bizonyultak. Ez a fajta siratás, búcsúztatás improvizatív jellegű volt, az elhunyt életét, családtagjait foglalta magában, mindig az adott helyzetnek megfelelően.

A temetések rendjén a dalárda tagjai az egyházközségnél gyülekeztek, a temetés előtt egy félórával. A tagok igyekeztek pontosan megjelenni, késések ritkábban voltak. Rövid bemelegítés és próba után, amikor összehúzták a harangokat, elindult a menet. A gyászolók az összharangból tudták, hogy a lelkész elindult. A zászlósok mentek elől, őket pedig a lelkipásztor, a kántor és a „közbenjáró”³⁰ követte. A dalárda hármassorban menetelt az utcán huszáros díszlépésben, priccses nadrágban,³¹ kifényesített csizmában, fejükön kalappal. A zászlóvivőkön

A férfidalárda 1980-ban,
középen Kanizsay László lelkipásztor

³⁰ A közbenjáró, akit más helyen funerátornak neveznek, a család által megbízott személy volt, a temetést intézte. Ugyancsak ő kísérte a lelkipásztort a parókiától a halottas házig, majd onnan a temetőbe.

³¹ A priccses nadrág szűk szárú volt, amely tértől felfele kissé kibővült. Ilyen nadrágot viseltek a csizmához, és ez az ünneplőruha része volt. Felülre inget, zakót vettek, és kalapot viseltek.

zsinóros díszruha és főveg volt, vállukon és derekukon bőrből készült zászlótartót viseltek, amely a hatalmas lobogó könnyebb vitelére szolgált a hosszú úton.

Amikor a dalárda a házhoz ért, tagjai szólamok szerint sorakoztak fel a ravatal körül. Két ének hangzott el a prédikáció előtt és egy utána. Induláskor a *Búcsút vennem, el kell mennem* (198. sz. ének, *Református Egyházi Énekeskönyv*. Kolozsvár 1923; ezután – REÉ, 1923), illetve *Már elhagylak, drága kedves szállásom* (199. sz. ének, REÉ, 1923) kezdetű énekek csendültek fel. Az úton minden utcán elhangzott egy-egy ének (például a *Seregeknek szent Istene* kezdetű; 202. sz. ének, REÉ, 1923) a hagyomány szerinti szigorú sorrendben. A dalárdatagok tudták a sorrendet, akárcsak a mindenkori kántor, és azt is, hogy melyiket kell énekelniük egyik vagy másik utcában. A sírnál a következő énekek csendültek fel: *Nyitva a sír, megyek már;*³² *Könnyes szemmel veszünk búcsút; Hol minden kántól;*³³ *Csendes temető.*³⁴ Ezután az énekeskönyvből kiválasztott temetési énekek következtek. A szertartás végén a lelkipásztor részvétet kívánt, és meghívta a családtagokat a másnap reggeli istentiszteletre, amelyen megemlékeztek az elhunytól. Ez mind a mai napig szokásban van.

A dalárda tagjai csendben és rendben vonultak vissza a lobogókkal a parókiáig. A család ennivalót, kalácsot és innivalót, esetenként szalámit, kenyeret is vitt fel a dalosoknak, amellyel megvendégelték őket. Ha hűvös volt az idő, az idősebbek megrakták a tüzet. A lelkipásztor imát mondott, majd felkérte a dalárda tagjait, hogy vigyázzanak a szép rendre. Voltak megbízottak, akik felszolgálták az ennivalót, felszeletelték a kenyeret, a szalámit, kiosztották a poharakat. Ilyen alkalmakra való tekintettel a dalárda saját étkezéslettel, tányérok, poharakkal, szelvényekkel rendelkezett. Miután elfogyasztották az étkeket, helyükre tették a lobogókat és díszruhákat, majd egy ima után hazamentek. A zászlókat, a díszruhákat egy külön erre a célra készült szekrényben tartották. Minden szép rendben történt a szeretetvendégségen is.

A temetés másnapján reggel istentiszteletet tartottak, ahol megemlékeztek az elhunytól. Ez a szokás is fennmaradt napjainkig.

A férfikar által használt kottaanyag általános jellemzése

Kürti László karnagy, aki 1999-től vezeti az énekkart,³⁵ semmilyen kottaanyagot nem talált az egyházközségnél, amelyből a férfikar énekelhetett volna, mivel az előző kántor minden kottát magával vitt. Egy szilágysomlyói idős személytől kapott egy gyűjteményt, amely igen elterjedt volt Erdélyben és a Királyhágómelléken.³⁶ Ifj. Fövényessy Bertalan, a Nagyenyedi Tanítóképző Főiskola tanára 1911-ben jelen-

³² Ifj. Fövényessy Bertalan (szerk.): *Nagy karénektár. Négyes férfikarra írt templomi és temetési énekek gyűjteménye. Kéziratok közép- és főiskolák s tanítóképződék férfikarai, ifjúsági egyesületi s népénekkarok oktatásához*. Rozsnyai Károly Könyv- és Zeneműkiadása, Budapest 1911, 132. számú ének.

³³ Uo. 130. számú ének.

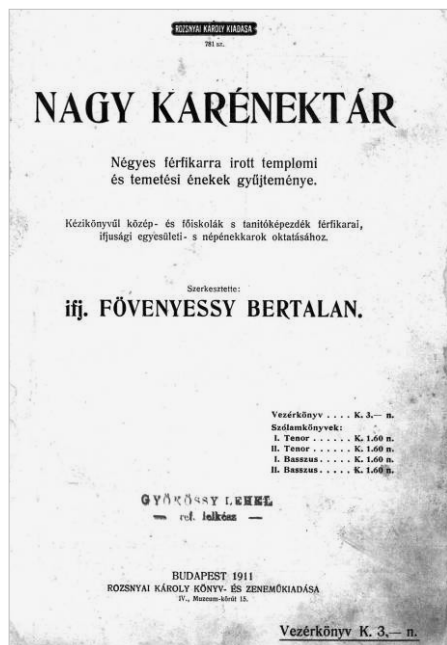
³⁴ Uo. 176. számú ének.

³⁵ Ld. Szilágycsehi Ref. EhKLvt. Dalárda jkv., 2011. dec. 16., p. 59., valamint személyes beszámoló (2019. okt. 28.).

³⁶ A kötet egy néhai kántor-tanító hagyatékából származik.

tette meg *Nagy karénektárát*. Ez négyszólamú letéteket tartalmazott férfikarok számára. Amikor kottaanyag híján, hallás után kezdett hozzá a szólamok lejegyzéséhez, összehasonlította ezeket a *Nagy karénektár* énekeinek kottaival, és megállapította, hogy a dalárdatagok már tanulták és évtizedek óta énekelték ezeket.

A gyűjtemény első, *Templomi énekek* című fejezete 69 gyülekezeti énekfeldolgozást, illetve különböző alkalmakra írt kórusfeldolgozást tartalmaz, és a sátoros ünnepek mellett még október 6-ra és 31-re, óévre, újévre, templom- és iskolaszentelésre, lelkészek és egyházi tisztviselők beiktatására, egyházi gyűlésre, konfirmációra, vasárnapra írt énekeket találunk benne.

62

II. Temetési énekek.
a) Háznál vagy templomban.
 70. Im, járulunk Te hozzád.. Lányi Ernő.

Larghetto
 Im-já-ra-lunk Te-hoz-zád, É-lel, ha-lál U-ra!
 Köz-dünk si-ró-zso-lozsa-niát Ha-lot-ti nagy bú-ra
 Ó hall-d szí-vünk ke-ser-vét, Fű-lánk-ja-it szedd el;
 A-ko-por-sók fé-lél-mét Fi-ad ál-tal vedd ell Novák L.

71. Mért oly borús... *rit.* Egressy Béni.

Adagio
 Mért oly bo-rús,oly né-ma e-se-reg? Ár-cá-ik-ről a

R. K. 781

63

rit.
 pir-el-köl-to-zott, Le-zart sze-mök-ből hi-kön-nyű pe-reg.
 E-sz-től-e-gy-s mind gyász-ba-ól-to-zott; Mert e-ső-tét ko-
 per-ső fek-szik itt, Ső-tét ko-po-só-ban ked-ves ha-lott.
 A-zert om-leg-tik a bú-köny-nye-it,
 A-zert öl-té-nek gyász ru-há-za-tot. Ked-ves ha-lott,
 Is-tén ve-led, cse-n-dés le-gyen nyus-vó he-lyed!

pp *rall.*

R. K. 781

Temetési énekek a Fövényessy-gyűjteményből

A *Temetési énekek* című fejezet 112 éneket tartalmaz, amelyeket a háznál vagy a kápolnában (70–118), az úton (119–150) és a sírnál (151–182) énekeltek. A kottapéldában Lányi Ernő *Ím, járulunk tehozád* és Egressy Béni *Miért oly borús, oly néma e sereg* kezdetű szerzeményeinek négyszólamú letétje látható.

A templomi énekek között is találunk olyat, amelynek dallamához temetési alkalomhoz illő szöveget is írtak. Ennek a gyűjteménynek külön szólamkönyvei is megjelentek, amelyekkel a kézi sokszorosítás munkájától kívánták mentesíteni a karvezetőket, s így a kézi másolással járó hibákat is ki lehetett küszöbölni.

Amikor a kántor átvette az ötventagú férfiénekkart, a dalárdatagok minden ének szólamait fejből tudták. A régi dalárdatagok sajnos mind elhunytak az elmúlt húsz évben, és így a dalárda kicserélődött. A jelenlegi kántor kísérte utolsó útjára mindazokat a volt dalárdatagokat, akik évtizedeken át szolgáltak a temetési istentiszteleteken.

A *Sirasd meg, sirasd meg* kezdetű nagyszombati ének megtalálható mind az erdélyi, mind a debreceni gyülekezeti énekeskönyvben, és az 1996-os énekeskönyvben is benne maradt. Erre az ismert dallamra született az *Égi dicső felség* kezdetű temetési ének. A templomi énekek közül minden énekkar sok kórusfeldolgozást énekel, s így kézenfekvő volt, hogy ugyanazt az éneket temetési szöveggel is elénekeljék. A Fövenyessy-gyűjteményben öt ilyen éneket találunk a különböző ünnepekre és alkalmakra írt feldolgozások között.

13. Sirasd meg, sirasd meg... 13

Lassan. Kálmán Farkas.
Átirta: Varga József.

1. Si-rasd meg, si-rasd meg bü-ne-i-det, ó-em-ber,
2. Jó-vünk ö, Ur Je-zus, gyász-ban jó-vünk sí-rod-hoz,

cresc.
A Krisz-tus sir-já-hoz úgy já-rulj ma köny-nyed-del.
Ros-ka-doz-va jó-vünk, mert le-künk nagy ter-het hoz.

mf *dim.*
Gyász ru-hát öl-töz-ve áll-ja-tok a Göl-go-tán,
Le-om-lunk fá-rad-tan e-lőd-be a ke-reszt-hez,

p *dim.*
Úgy néz-ze-tek on-nan sir-já-ba a holt u-tán.
Ó, Je-zus, meg-vál-tónk, bú-ne-ink-nek ke-gyel-mez.

Temetési szöveg.
Égi, dicső Felség, ha végöránk közelget,
Éreztesd, hitünkkel azt az áldott kegyelmet
Hogy bár is kell szállnunk portestünkkel sírunkba:
Lelkünk megter Hozzád, égi dicső honunkba.

Novák L.
R. K. 781

A *Sirasd meg, sirasd meg* nagyszombati ének és annak temetési szövege

A *Temetési énekek* című fejezet énekeinek szerzői között találjuk Egressy Béni, Zsasskovszky Endre, Veress Gábor, Sz. Nagy József, Varga József, Lányi Ernő, Zoltai Mátyás, Oláh Károly, Szügyi József, Kapi Gyula, Végler Gyula, Hodossy Béla nevét, illetve szerzeményei átiratait, a klasszikus zeneirodalomból pedig Wolfgang Amadeus Mozart és Ludwig van Beethoven, illetve Felix Mendelssohn-Bartholdy egyegy dallamát.

Szegedi Benjámín kántor 1973-tól volt a szilágycsehi dalárda jegyzője. Az ő kézírásával maradt fenn egy olyan kottagyűjtemény, amelyben 12 éneket találhatunk, s ezek mellett későbbi bejegyzéssel – valószínűleg Pályi Kiss István kézírásával – újabb két ének. A 12 ének-

ből 10 a Fövenyessy-gyűjteményből való, kettő pedig világi ének, a *Valahány-szor jó Anyámra gondolok* és a *Himnusz az éjhez* kezdetű.

Ebben az időszakban a másolás még csak kézzel, a sokszorosítás pedig indigóval történt. A Fövenyessy-gyűjtemény ritka és nagy kincs lehetett, mivel a kántor arra kényszerült, hogy kézzel másolja le egy valószínűleg kölcsönkapott kötet néhány énekét.

The image shows a handwritten musical score for the hymn "Dicsőít téged" by Ludwig van Beethoven. The score is written on three systems of staves, each with a vocal line and a piano accompaniment line. The lyrics are in Hungarian. The first system includes the title "DICSŐÍT TEGED." and the name "Beethoven." The lyrics for the first system are: "DÍ - CSÖ - IT TÉ - CÉD NAGY É - GI TE - REM - TŐ A MÍH - DEN SÉG MEG -". The second system continues: "SENT JA LA AZ EG, A FÖLD ÉS A CSIL - LA - GOK EZ - RE BÜZ". The third system continues: "AZ EG, A FÖLD ÉS A KI INT S AZ É - GI CSO - DÁK IS RE". The fourth system continues: "GÓ KEB - LEK HÖ I - MA - JA KI INT S AZ É - GI CSO - DÁK + IS RE". The fifth system continues: "KI INT S AZ É - GI CSO - DÁK IS RE". The sixth system continues: "MEG - HEK. HEG - HEK VE - ZÉR KÍT NAPSU - GÁR KÖ - VET AZ UR HA - TALMA PA -". The seventh system continues: "MEG - HEK VE - ZÉR RANCSA LE HANGZIK ÉS AL - DÁS TÖL - TI VÖL - GYÜN - KET ÉS AL - DA, TÖL - TI". The eighth system continues: "VÖL - GYÜN - KET." and ends with a double bar line and a signature.

Ludwig van Beethoven *Dicsőít téged* kottájának Szegedi Benjámín kántor által készített kézi másolata, 1. és 2. oldal.

A Szilágycsehben szolgált kántorok, dalárdavezetők

Lakatos Mihály³⁷

Barkász Dániel (1924–1935)

Papp József (1935–1939)

Bódis István (1939–1948)

Péli József³⁸

Köntzey Ádám (1957–1973)

Szegedi Benjámín (1973–1977)

Dénes Pál³⁹

Nagy István (csupán néhány hónapot szolgált 1999-ben)

Kürti László (1999 szeptemberétől napjainkig)

Andante. **ERŐS VÁRUNK NEKÜNK AZ ISTEN.** *írta: Szügyi József*

É - RŐS VÁ - RUNK NE - KÜNK AZ IS - TEN ÉS FEGY - VE - RÜNK EL - LEN - NÉK EL - LEN
MEG - SEA - BA - DIT VE - SEE - DE - LEM - TŐL KIK RÁNK TÖR - NEK MOST MINDEN FE - LŐL

A MI RÉ - GI EL - LEN - SE - GÜNK HA - BO - ROG VÉL - LÜNK É - RŐ - VEL FEGY - VER - REL

ÉS SOK CSA - LÁRD SÁG - GAL ÉS MIN - DEN NAGY HA - TAL - M ÁS - SÁG - GAL

Erős várunk nekünk az Isten (Ein Feste Burg ist unser Gott).

Luther Márton éneke Szügyi József átíratában,
lejegyezte Szegedi Benjámín

³⁷ Lakatos Mihály szolgálatának idejéről nem sikerült adatokat gyűjteni a Szilágycsehi Református Egyházközség levéltárában. Tisztázása további kutatást igényel.

³⁸ Péli József szolgálati idejének pontos meghatározása is kutatást igényel.

³⁹ Dénes Pál szolgálati ideje valószínűleg az 1977 és 1999 közötti időre esik. Ennek tisztázása is további kutatást igényel.

Összegzés

A Szilágycsehi Református Dalárda több mint százéves múltra tekint vissza. Megalakulásától kezdve szervezeten működött, így a presbitériumokhoz hasonlóan saját elnökséggel rendelkezett, és saját pénztára volt.

A dalárda díszelnöke a mindenkori lelkipásztor volt. Tisztségviselői nagy felelősséggel irányították és ellenőrizték a testület munkáját, időszakosan tisztújítást és pénzügyi ellenőrzést tartottak.

Nemcsak a templomi ünnepélyeken léptek fel, ugyanis szolgálatuk a temetéseken való részvételben teljesedett ki. Katonás rendben, díszruhában, két zászlóval vonultak a virrasztásokra és a temetésekre.

A dalárda minden időben ragaszkodott az egyházhoz és teljesítette felvállalt feladatait. Több alkalommal részt vett énekversenyeken is.

A viharos idők, valamint a személyi változások meg-megpróbálták a dalárda tagjait, de az a tudat, hogy szolgálatuk az egyházi és városi közösség életének fontos része, az adott szó és a közösség iránti felelősség átsegítette őket a nehéz időszakokon.

Az énekkari tagság megtiszteltetésnek számított, ugyanis a dalárda fontos szerepet töltött be közösségi, kulturális és nemzeti szinten. Ezt a célt szolgálták az évente megrendezett flekkensütéses alkalmak is, amelyek gyülekezeti, illetve családi körben zajlottak.

A Szilágycsehi Református Férfidalárda repertoárjának kottaanyaga a kántortanítóképzők zenetanárai által összeállított gyűjteményekből származott.

Az énekkultúra tekintetében a dalárda a maga folyamatos működésével, az énekrepertoár megőrzésével, gyarapításával és továbbadásával, a templomi istentiszteletek és a temetések zenei színvonalának emelésével szolgál megbecsült példaként a 21. századi gyülekezet számára is.

ROZSNYAI KÁROLY kiadása **BUDAPEST.**

ifj. Fövényessy Bertalan
művei
és általa szerkesztett
dal- és zenegyűjtemények:

NAGY KARÉNEKTÁR 182 karének.
Templomi énekek újévre, virágvasárnapra, nagypéntekre, husvétra, áldozócsütörtökre, pünkösdre, október fele, október 31-re, adventre, karácsonyra, 6-évre, úrvacsorára, templomszentelésre, iskolaszentelésre, pap-iktására, egyházi tisztviselők belkiktására, egyházi gyűlése, confirmálóra, vasárnapra.
Temetési énekek házmű, vagy templomban, az úton és a sírnál.
NÉGYES FÉRFIKARRA kiváló magyar szerzőkét. Közép- és főiskolák a tanítóképezdek férfikarai, ifjúsági, egyesületi s népekkarok oktatására. Verék. K. 2.-
KÜLÖN SZÓLAMKÖNYVEK: I. Tenor, I. Tenor, I. Basszus, II. Basszus, darabja K. 1.60

DALOSKÖNYV 102 négyes férfikar.
Hazaftas, alkalmi dalok, ünnepélyekre való énekek, népdalátíratok, kuruc nóták.
I. KÖTET (102 férfikar) K. 2.-
II. KÖTET:

ÚJ DALOSKÖNYV 100 négyes férfikar.
Kézikönyvből tanítóképző-intézeti, középiskolai férfikarok, ifjúsági-egyesületi dalárdák s népekkarok oktatásához, kiváló magyar szerzőktől K. 2.-

ARAD HATÁRÁBAN.
Alkalmi vegyeskar október 6.-ára, vagy más hazafias alkalomra. Verék. K. 1.-
A négy szólam K. 80

MAGYAR ORGONAKÖNYV
117 elő- és utójáték magyar zeneszerzők orgonaműveiből tanítóképző-intézetek részére és templomi használatra K. 3.-
R. K. 781.

ifj. Fövényessy Bertalan:
Nagy karénektár,
2. oldal.

2. Földhasználat

a. földhasználat 6 H. 800 □ öl. Földhasználat 74 Kor.
 b. vés 1 " — " " " " " " 16.

Megjegyzés: a földes megműveléséhez az egy-
 hozs hozná nem járul, de adójának fizeti.

3. Négyesítés.
 az egyházközség pénztárából negyedévi
 előleges kiadásokban 600 Kor. —

4. Terményjövetelem.
 a felszabadult urterés négyesítés előjából
 1/2 napi földterület négyesítés 15 Kor. —

5. Kóla állomány pénzéért — — — 100 Kor.
 míg pedig más kólaéért 2-2,
 cseres kólaéért 1-1 Kor.

6. Egyéb jövedelem.
 Kóla állomány a jelenlegi kóla pénzén
 megállapítva negyedévi előleges kiadásokban
 az egyházközségi pénztárából fizetendő
 személynél — — — 100 Kor. —

7. Állami fizetési négyesítés: Semmi. —
 Összes jövedelem 905 Kor., az az állomány
 kólaé — Kor.

II. Kötelezettségek.
 a. filológusok anyagi kötelezettségeiben a
 köztársasági kötelezettségeik.

Továbbá: Állomány, Felsőváros, Illés-
 falva, Kőváros, Kükös és Vardafalva
 köztársaságokban eshető kólaéért előj-
 zása, mely szolgálattal állományával
 szemben a szolgálattal igénybe vevő
 családoktól a fennmaradó gondoskodni.
 Képes az így megállapított köztársasági díj-
 vel a legnagyobb köztársasági díj
 kólaé elvételére bírnak. —

A szilágycsehi presbitérium 1905. okt. 8-án kelt jegyzőkönyvének második oldala a kántor díjlevelének tárgyában.

A szilágycsehi ref. énekkar régi sríp mult-
ra tekint vissza.

Több mint egy fél évszázad, hogy műkö-
dik a legelső Karnaagy Lakatos Mihály volt
s utána, jött 1924.-évben Barkász Dániel
ar ő vezetése alatt fémkorát érte ar énekkar
30-40 taggal működött a férfikar s alkalmi
fellépéssel a vegyeskar. Több versenyen vettek
részt Szilagy somlyon 1931.-év őssin és 1933-
évben Zilahon ar egyhármegyei énekkarok
versenyén első díjat nyert.

Helyi viszonylatban is nagy jelentőségű
kultur munkát végezt. Barkász Dániel
ideje alatt kísérte ar első dísz lobogó, mais
arok képerik ar énekkar egyrészt kik ebben ar
időben mint fiatal dalosok működtek.

Barkász Dániel 1935-ben történt halála után
Papp József vette át a vezetést, majd 1939.-évbe
Bódis István egészen 1948.-évig ar ő vezetése alatt
sríp tevékenységet folytett ki úgy a férfi kar
mint a vegyeskar, sa világ háboruban elveszt
dísz lobogó helyét Szolozsváron Fléjja Gyera ipar-
művésznel új dísz lobogót készített ar ének-
kar a mely jelen időben is meg van.

Erre a dísz lobogóra ar énekkari tagokon
kívül még adományokat adtak a dallt kedvelő
nemes szívű hivek is ezek a következők:

Jegyzőkönyv.

Felvételek szilágycsehben 1965-ét június 20-án a ref
 énekhar körgyűlésén.

Felnevénnek: Lőrincz Sándor, Luba Sándor, Farga József,
 Csotari János, Halán Sándor, Gyés József, Fodor Imre,
 Moni István A., Lypsa János, Szepesi István, Bálint
 Ferenc, Szepesi József, Huszadi Sándor, Lakatos József,
 Meisáros Sándor, Köhe Sándor, Moni István^{ac}, Bálint János,^{Halán Sándor}

Elvették a gyűlést megnyitja mintán kivégyesen idvöz
 li a megjelenteket. Ismerteti a minden évi szokás
 dalárda flekhen megtartását. A megjelentek örömm
~~telk~~ tudomásul és elhatározással a flekhen dé-
 lutan megtartását

Elhatározat:

A körgyűlés elhatározta, hogy a flekhe
 nek dínnét von amely flekhen
 elhínterés, hivólgalására és
 ennek elvámolására egy ének-
 haron hivóli teljes felelősséggel
 bíró egyént bír meg a hivék a
 munka díjat megfizeti.

A dínné megvásárlására a
 körgyűlés megbirra, Szepes József,
 Fodor Imre, Farga József, de
 En a birothasig köteles ott lenni a
 flekhen hív felvágásánál, hogy
 ellenőrizze, hogy minden szelét
 nyersen 25 dgr legyen.

A flekhen ára id egyenknek
 5- leiben van megmátava

A Szilágycsehi Református Egyházközség Dalárdájának
 1965. június 20-án kelt jegyzőkönyve a flekkenezés tárgykerében, első oldal

Felhasznált irodalom

Fövényessy Bertalan, ifj. (szerk.): *Nagy karénektár. Négyes férfikarra írt templomi és temetési énekek gyűjteménye. Kézikönyv közép- és főiskolák s tanítóképezdék férfikarai, ifjúsági egyesületi s népénekkarok oktatásához.* Rozsnyai Károly Könyv-és Zeneműkiadása, Budapest 1911.

Kürti László: A Szilágycsehi Református Egyházközség énekkarainak története. In: Orosz Otília Valéria (szerk.): *Református zenei kalendárium.* Királyhágómelléki Református Egyházkerület, Nagyvárad 2015, 89–92.

Levéltári források

A Szilágycsehi Református Egyházközség Dalárdájának jegyzőkönyvei 1957. március 16-tól 2014. november 8-ig a Szilágycsehi Református Egyházközség levéltárában.

A Szilágycsehi Református Egyházközség presbiteri jegyzőkönyve, 1905. okt. 8.

Szilágycsehi Református Egyházközség levéltára. Fényképek, zászlók, kották.

* * *

The history of men's choir of the Reformed Church of Cehu Silvaniei (Szilágycseh)

The history of men's church choir in the Reformed Church of Cehu Silvaniei (Szilágycseh) dates back to more than a hundred years. Since its inception, it has taken a well-organised form, which like the presbyteries had its own management and financial fund. The men's choir plays an exemplary role for singing culture in maintaining continuity, maintaining a repertoire of vocals preserved and passed on for decades, and in enhancing the quality of church and funeral services.

Keywords: men's church choir of the Reformed Church of Cehu Silvaniei, flag, funeral songs.